

розміщення списків високотехнологічних компаній на спеціальних дошках на біржах високих технологій.

Література:

1. Бредіхін В.М., Вербицька В.І. Напрямки розвитку «зелених» інновацій та технологій в будівництві. Комунальне господарство міст Серія : Економічні науки. 2019. Том 7. № 153. С. 69-74.
2. Вербицька В.І. Обґрунтування інформаційної бази оцінки інноваційного потенціалу підприємства. *Економіка транспортного комплексу*. Вип.30. Харків : ХНАДУ, 2017. С. 32-40.
3. Наджафов З. Деякі аспекти державної інноваційної політики у промислово розвинутих країнах. *Економіст*. 2016. № 6. С. 45–49.

"AĞILLI KƏND" KONSEPSİYASININ AZƏRBAYCANDA TƏTBİQİNİN İQTİSADI ÜSTÜNLÜKLƏRİ

*Eyvazlı Turan Şöhrət oğlu
Elmi rəhbər:i.f.d.Hüseynova Ruhiyə
Mingəçevir Dövlət Universiteti*

Ağıllı kənd konsepsiyası əsasında, insanların yaşadığı kəndlərin nəzəriyyəsi yaradılır. Konsepsiyanın əsas məqsədi kəndin inkişafıdır. Kəndin inkişafı əsasında, ağıllılığın əsasən, kəndlərin qiymətləndirilməsi və inkişafı üçün tədbirlərin görülməsi təklif olunur. Kəndin ağıllılığın əsasən, onun qiymətləndirilməsi və inkişafı üçün tədbirlərin görülməsi təklif olunur. Beləliklə, kəndin əhalisinin yaşam standartlarının yüksəldilməsi, onların məişət və sosial şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədinə çatılır.

Ağıllı kənd konsepsiyası, əhalinin yaşadığı kəndin, əhalinin yaşadığı ərazidən ayrı olması, ərazinin əhalisi ilə birlikdə yaşaması, əhalinin ərazidəki işlərinin özü ilə birlikdə həyata keçirilməsi, ərazinin əhalisinin sosial-iqtisadi və mədəni-tarixi problemlərinin özü ilə birlikdə həll edilməsi, ümumbəşər problemlərinin özü ilə birlikdə müzakirə edilməsi, kənd ərazisində əhalinin yerləşməsinin müəyyənləşdirilməsi, kənd ərazisinin inzibati-iqtisadi və sosial problemlərinin çözülməsi, kənd ərazisinin siyasi-iqtisadi problemlərinin çözülməsi problemlərinin həll edilməsi konsepsiyasıdır.

“Ağıllı” kənd konsepsiyasının bir sıra iqtisadi üstünlükləri vardır:

1. Əhalinin əsas iqtisadi aktivlərinin mənşəyinin yerli rayonlarda olması;
2. Əhalinin əsas istehsalının yerli materiallardan ibarət olması;
3. Əhalinin əsas istehsalı ilə əlaqədar olan iqtisadi subyektlərin yerli və ya regiondakı olması;
4. Əhalinin əsas istehsalı ilə əlaqədar olan iqtisadi subyektlərin əsas fəaliyyəti ilə mübarizə aparmağa hazır olması;
5. İqtisadi fəaliyyətin keyfiyyətini yüksəltmək;
6. İqtisadi fəaliyyətin dövlət qeydiyyatına alınması ilə əlaqədar olan işlərin aparılmasında dövlət qaydasında işləmək;

"Ağıllı kənd" konsepsiyasının Azərbaycanda tətbiqi ilə bağlı iqtisadi üstünlüklər nəzərdə tutulursa, onlar aşağıdakılardır:

1. Əhalinin əmək haqqı artır.

Əhalinin əmək haqqının artması əhalinin xarakteristikasında olan sosial rifahın yaxşılaşmasına və əhalinin özünün inkişaf etdirilməsinə səbəb olur. Əhalinin əmək haqqının artması onun özünün istehsal etdiyi əmək məhsuldarlığın yüksəltməsinə, əhalinin istehsalındakı keyfiyyətli və ya keyfiyyətsiz əmək bölgüsünü dəyişdirməsinə, əhalinin yaradıcılıq potensialının inkişaf etdirilməsinə və əhalinin əhalinin sosial-iqtisadi inkişafında rolunu artırır.

2. Əhalinin maliyyə vəziyyətinin yaxşılaşmasına səbəb olur.

Əhalinin maliyyə vəziyyətinin yaxşılaşması əhalinin əmək haqqı artımından asılı olaraq, onun özünün yaşamasına, əhalinin sosial rifahını yaxşılaşdırmasına, əhalinin sosial-iqtisadi inkişafında rolunu artırır.

3. Əhalinin iqtisadiyyatında dərin bir dəyişiklik yaradır.

Əhalinin iqtisadiyyatında dərin bir dəyişiklik yaratmaqla əhalinin əmək haqqı artımı, onun maliyyə vəziyyətinin yaxşılaşması, əhalinin iqtisadiyyatında dərin bir dəyişiklik yaradır.

4. Əhalinin əhalinin sosial-iqtisadi inkişafında rolu artırır.

Bu, əhalinin əhalinin sosial-iqtisadi inkişafında olan bütün problemlərinin həllinə, əhalinin əhalinin sosial-iqtisadi inkişafında olan bütün potensialının gerçəkləşdirilməsinə, əhalinin sosial-iqtisadi inkişafında olan bütün problemlərinin müəyyənləşdirilməsinə gətirib çıxarır.

Ölkəmizdə "Ağıllı şəhər" konsepsiyasını ilə bağlı pilot layihə həyata keçirilməsi imkanlarının müəyyən edilməsi məsələləri Prezident İlham Əliyevin 2020-ci il 27 fevral tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş "Açıq hökumətin təşviqinə dair 2020–2022-ci illər üçün Milli Fəaliyyət Planı"nda işıqlandırılıb. Aparılan sistemli fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan Qafqaz regionunda Dördüncü Sənaye İnqilabı üzrə regional mərkəzə çevrilməkdədir. Prezident İlham Əliyevin 2021-ci il 6 yanvar tarixli Fərmanı ilə "Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində "IV Sənaye İnqilabının Təhlili və Koordinasiya Mərkəzi" publik hüquqi şəxs yaradılması bu sahədə praktiki fəaliyyətin başlanğıcı hesab olun bilər.

2021 ci il aprelin 19-da isə Azərbaycan Prezidenti "Ağıllı şəhər" (Smart City) və "Ağıllı kənd" (Smart Village) konsepsiyasının hazırlanması haqqında" Sərəncam imzalayıb. Sərəncamda şəhər və kənd yerlərində dayanıqlı inkişafın əsas prioritetlərin Azərbaycan Respublikasının şəhər və kəndlərində göstərilən xidmətlərin keyfiyyətinin, təhlükəsizliyinin, səmərəliliyinin artırılması, onların göstərilməsində informasiya texnologiyalarının tətbiqi, habelə həmin xidmətlər üzrə mövcud resursların effektiv istifadəsi və idarə olunmasının təmin edilməsi olduğu vurğulanıb.

Qeyd edə bilərik ki, Azərbaycanın artıq "Ağıllı kənd" layihəsi ilə bağlı təcrübəsi mövcuddur. Belə ki, hələ 2018-ci ilin noyabrında Qax rayonuna səfəri zamanı Prezident İlham Əliyevə ilk dəfə olaraq ölkədə yaradılması planlaşdırılan "Ağıllı Kənd" layihəsi təqdim edilib.

Hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilər də "Ağıllı şəhər" və "Ağıllı kənd" konsepsiyası əsasında yenidən qurulur.

İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra işğaldan azad edilmiş ərazilərimizdə

texnoloji əsaslarla şəhərsalmanın həyata keçirilməsi istiqamətində bir çox işlərə start verilib. Zəngilan rayonunun Ağalı kəndində “ağıllı kənd” layihəsinin gerçəkləşməsi, digər ərazilərdə də bu nümunədən istifadə edilməsi imkanlarını yarada bilər.

Ağalı kəndində yaşayan ailələrin sayı 200-dən çoxdur. Kəndin genişləndirilməsi və əlavə 150 evin inşa edilməsi, o cümlədən ikimərtəbəli, üçmərtəbəli mənzil tipli evlərin inşası nəzərdə tutulur. Yaşayış məntəqəsində sakinlərin rahatlığı üçün hər cür şərait nəzərə alınıb. Prezident İlham Əliyev kənd sakinləri ilə görüşündə dedi ki, “bir o qalıb ki, 30 ilə yaxın həsrət içində yaşayan insanlar gəlsinlər, burada rahat yaşasınlar, müzəffər xalq kimi əbədi yaşasınlar. Belə də olacaq. Bundan sonra həm Zəngilan rayonunda, həm digər rayonlarda, indi Baş planları təsdiq edilmiş rayonlarda inşaat işləri daha sürətlə gedəcək”. [3]

Ədəbiyyat:

1. Azərbaycan-2030: sosial-iqtisadi inşafa dair Milli Prioritetlər, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2 fevral 2021-ci il tarixli Fərmanı.
2. Ağalı kəndinə əhəlinin köçürülməsinin ikinci mərhələsi başa çatıb. URL: <https://sia.az/az/news/politics/980878.html>
3. İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Vətən müharibəsində Qələbəyə həsr olunmuş Zəfər paradında iştirak ediblər. URL: <https://president.az/az/articles/view/51179>
4. Wikipedia. URL: <https://www.wikipedia.org/>

ƏTRAF MÜHİT AMİLLƏRİNƏ İNSAN İNKİŞAFININ TƏSİRİNİN QIYMƏTLƏNDİRİLMƏSİ

Nəsimova Günay Namiq qızı
Rəhbər: Nəsimova Arifə Carı qızı
Mingəçevir Dövlət Universiteti

Müasir dövrdə mövcud olan qlobal və lokal ətraf mühit problemləri insan inkişafına əsaslanan tərəqqini əngəlləyən əsas amillərdən birinə çevrilmişdir. Ətraf mühit dedikdə, bir çox hallarda, təbii mühit nəzərdə tutulur. Ətraf mühitin vəziyyəti dedikdə isə yenə də təbii mühitin vəziyyəti, onun keyfiyyəti, təbii mühiti təşkil edən hava, su, torpağın xüsusiyyətləri və çirklənmə dərəcələri, biomüxtəlifliyin mühafizəsinin durumu və buna oxşar məsələlər düşünülür. Belə bir yanaşma şəraitində təbii ətraf mühitin vəziyyəti, yəni ekoloji şərait davamlı insan potensialına əsaslanan inkişafa təsir edən amil kimi qəbul olunur. Bu, bir faktdır ki, insanın cəmiyyətdə vəziyyəti, onun inkişaf imkanları təbii mühitdən çox asılıdır. Bir çox hallarda isə ətraf mühitin vəziyyəti anlayışı ekoloji vəziyyət kimi qəbul olunmaqdadır.

Lakin nəzərə alınmalıdır ki, insanı əhatə edən və cəmiyyətin uğurlu və uzunmüddətli inkişafına təsir edən ətraf mühit amilləri təkcə təbii şəraitlə məhdudlaşmır. İnsan inkişafının tam şəkildə və ya maksimum dərəcədə üzə çıxmasında təkcə təbii mühit əhəmiyyətli rol oynamır. Çünki insanı əhatə edən vahid bir mühit mövcuddur ki, o da təbii, iqtisadi, sosial və siyasi mühitlərdən təşkil